

TANULMÁNYOK

Deák Tamás – Elekes Tibor

A bevándorlás jellemzői Japánban a 20. század elejétől napjainkig

Japán elöregedő társadalma a 2. világháború utáni látványos gazdasági fejlődés munkaerő igényét részben külföldi munkavállalókkal tudja biztosítani. A földrajzi közelség és a történelmi kapcsolatok jelentős számú kínai és koreai vendégmunkás érkezését tették lehetővé. Az állam által szervezett, jogi keretek között zajló bevándorlás a közeli ázsiai, kevésbé fejlett országokat érinti, de a folyamat globális jellegét erősíti a távoli kontinensekről származó közösségek jelenléte. Az össznépességén belül a külföldiek aránya 2010-ben 1,7% (2,1 millió), 2012-ben 1,6% (2 millió), 2014-ben 1,7,% (2,1 millió), 2016-ban közel 1,9% (2,4 millió), napjaikban 2% feletti a 124 milliós népességű országban.

*Kulcsszavak: Japán, gazdasági fejlődés, népességfogyás, bevándorlás
JEL kód: J11, J15*

<https://doi.org/10.32976/stratfuz.2020.10>

Bevezetés

Japán a kevésbé fejlett országok közé tartozott a 19.-20. század fordulóján. A nyersanyagban szegény ország az 1894-1945 közötti időszakban először Korea déli részét, Tajvant, kínai városokat és tartományokat, majd a Csendes-óceán térségében elhelyezkedő további területeket foglalt el. Ebben az időszakban a meghódított térségből jelentős számban érkeztek koreaiak és kínaiak a szigetországba. Ezzel egyidőben megjelent a munkaerő kivándorlás, 1908-1940 között több mint kétszázezer japán telepedett Dél-Amerikába, elsősorban a braziliai ültetvényekhez. (Sugimoto 2009)

A korra jellemző népesedési folyamatok érvényesültek az országban. A magas természetes szaporulatnak köszönhetően jelentősen növekedett a népességszám. 0,5 és 1 millió közötti volt a természetes szaporulat éves értéke „a felkelő nap országában” a 20. század első négy évtizedében. Az egész időszakban az 1. világháború jelentett visszaesést, amikor ez az érték 300 ezerre csökkent. (www.stat.go.jp)

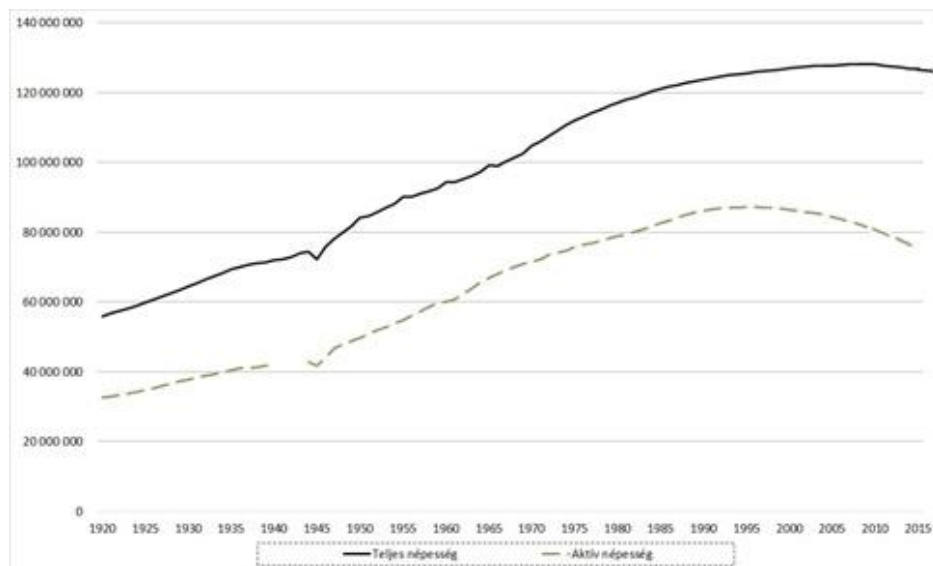
Óriási embervesztés, természetes fogyás jellemezte a 2. világháború időszakát. A háború végén, az elvesztett területekről visszavándorlók problémáira is megoldást kellett találni. A háborút követő újjáépítés gazdasági lehetőségei, az egészségügy fejlődése több mint másfél milliós éves természetes szaporulatot eredményezett az 1950-es évek elején (évente 2,7 millió körüli a születések, 1 millió alatti az elhalálozások száma). (www.stat.go.jp)

A 2. világháború után elfogadott új alkotmány biztosította a nők egyenjogúságát, elősegítette a társadalmi emancipációt, hozzájárult a szabatosabb életforma kialakulásához és a hagyományos családi kötelek lazulásához. A nők jelentős és a gazdaságba fokozatosan bevont munkaerő utánpótlást jelentettek az iparban, később a terciér és kvaterner szektorban. Az 1950-es évektől, elsősorban a nagyvárosi térségekben fokozatosan növekedett a válások száma. Lassabban, de a vidéki mezőgazdasági térségekben is elterjed a városi életmód, mentalitás. A korábbi évszázadok japán társadalmában az elsőszülött fiúgyermek kötelezettsége volt gondoskodni szüleiről azok haláláig. E kötelezettség miatt gyakran kitolódott időben a házasodás és a családalapítás. E téren is látványos változást hozott a jogi és társadalmi környezet átalakulása. Az 1950-es évek elejére jellemző, „túlnépesedéshez” vezető folyamat enyhítésére elfogadott törvények lehetővé tették az abortuszt. Az évtized második felére, néhány év alatt több mint 30%-al csökkent a születések száma. (Szentés 2002; Sugimoto 2009; Iijima 2015).

Évtizedekig tartó, látványos gazdasági fejlődés időszaka kezdődött el a 2. világháborút követő újjáépítéssel. Elkezdődött a változó világgazdasági körülményekhez való erőteljes igazodás, a strukturális alkalmazkodás. Az 1990-es évekig tartó fejlődést mérsékelte az 1970-es évek két olajválsága. (Wallerstein 1983; Szentés 2011) A fejlődő gazdaság munkaerőigényét egyre kisebb mértékben tudta fedezni az ország. Jogi keretek között, szervezett formában, elkezdődött a vendégmunkások nagyobb létszámban történő fogadása. A térség kevésbé fejlett országaiból nagyrészt ipari és mezőgazdasági munkára érkezett fiatal munkaerő. Magasan képzett munkavállalók az USA-ból, Nyugat-Európából és Ausztráliából érkeztek. (Wolley 2005; Sugimoto 2009; Iijima 2015)

1980-1990 között megszilárdult a napjaikban ismert Japán polgári társadalom. A mai fiatal generáció a piaci lehetőségek, de ugyanakkor az egyéni igények és a karrier függvényében választja a munkahelyet. A biztos megélhetést, de jelentős kötődést igényelő állásokkal ellentétben a szabadon választható munkahelyeket preferálják. A társadalmi folyamatok függvényében kitolódik a családalapítás időpontja, házasságkötésre többnyire csak a gyerek megszületése után kerül sor. (Sorensen 2002; Mizuuchi 2003; Palanovics 2006; Iijima 2015)

A fejlett egészségügyi ellátás, a magas életszínvonal az 1990-as évek elejéig 700 ezer körüli értéken tartotta az elhalálozások számát. Ezt követően, fokozatosan 1,5 millió fölé emelkedett az évente elhunytak száma a napjaikig tartó időszakban. 2007 után a természetes fogyás a jellemző, az utóbbi években ennek értéke fél millió körüli. Az 1990-es évektől az aktív korosztály számának és arányának csökkenése a jellemző a fokozatosan elöregedő, fogyó népességű társadalomban (www.stat.go.jp) (1.ábra)

1.ábra: A teljes és az aktív népesség számának alakulása Japánban 1920-2016 között.
A www.stat.go.jp adatai alapján szerkesztette Deák Tamás

2018-ban a természetes fogyás 448 ezer volt (921 ezer születés és 1,37 millió elhalálozás) a 124 millió lakosú távolkeleti országban. (www.stat.go.jp) Politikai célkitűzésként fogalmazódott meg az 1,8-as termékenységi ráta elérése 2025-re.

Napjaink japán gazdaságában a primer szektor jelentősége 1-2%-os. A kiterjedt mezőgazdasági területhasználat miatt eléri a 10%-ot Honshu sziget északi részén. Kisebb mértékű, de jelentős növénytermelő, nagy népsűrűségű térségek az Oszaka-, a Kanto- és a Nobi-síkság. Elöregedő mezőgazdasági népesség műveli Dél-Kyushu, Észak-Honshu, és Shikoku síkságait. Az ország gazdaságának 1/3-a a szekunder szektorhoz kapcsolódik. Legjelentősebb az Osaka, Kobe,

Kyoto térségét magába foglaló Kansai régió, Honshu északkeleti része és Tokió térsége. A mezőgazdasági, a bányászati és az ipari övezetekből a szolgáltatások, valamint a K+F+I felé vándorló fiatal munkaerőt gyakran bevándorlókkal pótolják. A gazdaság hajtóerejének számító terciér és a kvaterner szektor foglalkoztatja a munkavállalók több mint 2/3-át. Többnyire a nagyvárosi térségekben összpontosul: Tokyo, Kanagawa, Chiba (Kanto régió), Osaka, Kyoto (Kansai régió). (Horváth 1998; Sugimoto 2010; Horváth – Szabó – Wilhelm 2010; Deák–Elekes 2019) 2018-ban a 2,4%-os munkanélküliség az aktív népesség majdnem teljes foglalkoztatottságát és a munkaerő tartalék hiányát jelenti. (<http://stats-japan.com>)

Külföldiek munkavállalása Japánban

A felvázolt folyamatok az aktív népesség több évtizede tartó arány- és számbeli csökkenését mutatják. A fejlődő gazdaság a belföldi munkaerő pótlására külföldi munkavállalók alkalmazását igényelte. Az idegenek munkavállalását, betelepülését határozott jogi- és időkeretek között szabályozza az állam. A külföldi, a munkavállalói vízumot országa japán nagykövetségén kérvényezi, majd annak jóváhagyása után, meghatározott időszakra érkezik Japánba a megjelölt munkahelyre, többnyire a gazdagabb prefektúrákba, a nagyvárosokba.

Évszázadokon át „zárt közösségekben” éltek, nehezen tolerálták az idegeneket a japánok. Az 1970-es évek gazdasági fejlődése nagyszámú munkahelyet teremtett, betöltésük egyre nagyobb kihívást jelentett. Az 1980-as évektől enyhült a külföldiek munkavállalásának jogi szabályozása. 1990-től további könnyítések léptek életbe, felértékelődött a japán társadalomba könnyebben integrálható diaszpóra szerepe. A külföldre vándorolt japánokat, vagy azok leszármazottjait az anyaországban „Nikkei”-nek nevezik. Közülük sokan már a családban megtanulták az anyaország nyelvét, megismerték kultúráját, így könnyebb a munkavállalói vízum vagy az állampolgárság megszerzése. 2000-ben Braziliában a brazil-japán kettős állampolgárok száma másfél millió volt. (Sugimoto 2009; Hayashi 2001; Iijima 2015).

Az új vízumrendszer lehetővé tette a külföldre települt japánok másod- vagy harmadgenerációs leszármazottjai számára a 2 vagy 3 évre érvényes, de tovább hosszabbítható, a „hiányszakmákhoz”, konkrét munkaterületekhez kapcsolódó munkavállalói vízum megszerzését. A könnyítések, Japán fejlett gazdasága, a magas életszínvonal, a létbiztonság erős vonzerőt jelentett a Braziliába, Peruba letelepedett japánok leszármazottjai számára az utóbbi két évtizedben. A japán munkaadók a sajátos munkarend, munkakultúra megismertetését célzó betanítási rendszert dolgoztak ki az országba érkező külföldi munkavállalók számára. A törvényes bevándorlás könnyítésével párhuzamosan szigorították, pénzbírsággal és börtönbüntetéssel sújtják az 1970-es évektől felerősödött illegális migrációt, az illegális bevándorlók munkáltatóit. (Sugimoto 2009; Iijima 2015)

Bevándorlás 2010 után

Többnyire az ipari-szolgáltatói nagyvárosokban, a fizikai munkát igénylő „hiányszakmákban” helyezkednek el a bevándorlók. Az Észak-amerikaiak, a Nyugat-európaiak, az ausztrálok nagyobbrészt magasabb képzettséget igénylő állásokat töltenek be. Nagyszámú, térségbeli időszakos munkaerőt vonzott a 2020-as tokiói olimpia előkészítése. Jelen tanulmány további része rövid történelmi áttekintés után, a 2010 utáni bevándorlást a Japán statisztikai adatok (www.stat.go.jp; <http://stats-japan.com>) alapján összegzi kontinensek és kibocsátó országok viszonylatában.

Ázsiai országokból érkező külföldiek

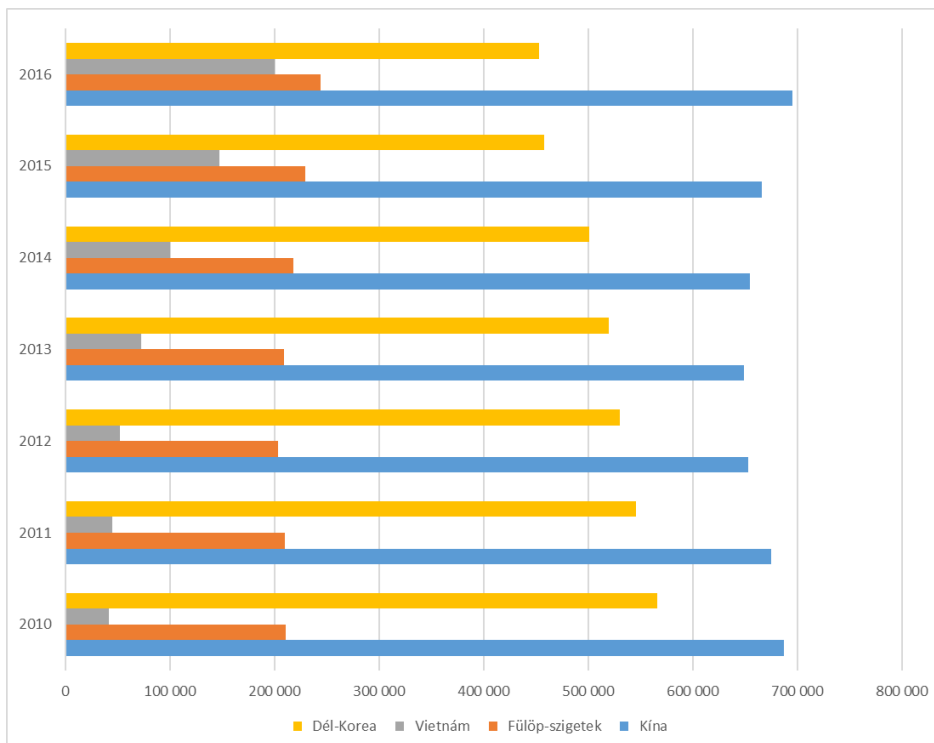
1894-ben, az első kínai-japán háború alatt szerezte meg Japán az első jelentősebb szárazföldi területeket, milliós bevándorló tömeg érkezett a Koreai-félszigetről és Mandzsúriából. 1910-ig a Japánban élő koreaiak száma 2,3 millió. (Sugimoto 2010)

A 2. világháború előtt és alatt további nagyszámú koreai és kínai érkezett a szigetországba. A háború után nagyrészüket a többségtől elkülönülő saját kulturális, etnikai társadalmat építve maradt Japánban. Ők a kétnyelvű „Zainchi” koreaiak és kínaiak. A második, harmadik generáció asszimilációja erőteljesebb, többnyire a japán nyelvet használják, a többségi kultúrát élik meg, japán identitásukat vallják magukat. (Sugimoto 2010)

A Japánba került koreaiak és azok leszármazottjainak visszavándorlási hajlandósága évtizedek során a társadalmi-gazdasági viszonyok, politikai tényezők függvényében változott. A 2. világháborúban elpusztított Korea, valamint Észak-Korea kommunista rendszere nem kedvezett a visszavándorlásnak. A további kivándorlást ösztönözte a félszigeten 1950-1953 között pusztító háború. Az 1990 utáni nyitottabb japán vízumrendszer erősítette a bevándorlást. Az érkezőknek többnyire az építőipar és a bányászat biztosította a megélhetést. Az utóbbi évtizedekben a kettős állampolgárság lehetőségének korlátozása a Japánban élő koreaiak visszavándorlását ösztönzi. Ezt a folyamatot erősíti a dél-koreai gazdaság fejlődése. A több generáción át Japánban élő koreaiak a japántól, de a koreaitól is eltérő, nagyjából a befogadó ország nyelvét használó kultúrát alakítottak ki. Asszimilációjuk előrehaladott, de szokásaik, kulturális sajátosságaik, arcvonásaik megkülönböztetik a többségiektől. Évtizedek alatt sokat javult az elfogadottság mértéke a többség és kisebbség között. A több évszázados gazdasági-társadalmi kötődés, a földrajzi közelség miatt napjainkban a második legjelentősebb Japánba „ingázó nemzet” a koreai. Létszámuk sokkal kisebb, mint a korábbi évtizedekben áttepedett koreaiaké, de jelenlétük szembetűnőbb, elfogadottságuk kisebb mértékű eltérő kultúrájuk, társadalmi megjelenésük miatt. (Sugimoto 2010) 2010-2016 között az asszimiláció, a dél-koreai gazdasági fejlődés biztosította növekvő életszínvonal ösztönözte visszavándorlás és az ingázás erősödésének köszönhetően, több mint 110 ezerrel csökkent a közeli félszigetről származók száma a „felkelő nap országában”. (1.táblázat, 2.ábra) A tokiói olimpia előkészítő munkálataiba is többnyire az ingázó koreaiak kapcsolódtak be.

Hasonlóan alakult a kínaiak bevándorlása egy évszázad politikai, társadalmi, gazdasági eseményeinek függvényében. Az első nagy bevándorlási hullám az első (1894-1895) és a második (1937-1945) kínai-japán háború időszakához kapcsolódik. A mandzsúriaiak és tajvaniak egyszerűbb, fizikai munkát igénylő feladatokat vállaltak. Az 1970-es, 1980-as években tajvaniak érkeztek a mezőgazdaságot elhagyó, a több lehetőséggel, szabadabb életfeltételekkel kecsegtető városi életet választó fiatal japánok helyére. A társadalmi szokások, hagyományok miatt a beházasodó fiatal kínai társadalmi elfogadottsága nagyobb vidéken, mint a városokban. Ebben az időszakban növekedett az illegálisan érkezők száma, ami a vízumrendszer újraszabályozásához vezetett. A következő bevándorlási hullám az 1980-as években a külvilág felé nyitó kínai politikához köthető. Az utóbbi két évtizedben, a magasabb életszínvonal, a több lehetőség reményében érkezők főbb foglalkoztatási területe a mezőgazdaság és az egészségügy. (Sugimoto 2010) A 2010-2016 közötti enyhe fogyást követően, 2016-ban a tajvaniakkal együtt közel 700 ezer kínai élt a szigetországban. Napjainkban ők a külföldi munkavállalók legnépesebb csoportja, megelőzve a létszámban fokozatosan csökkenő koreaiakat. (1.táblázat, 2.ábra)

A Fülöp-szigetokről érkezők alkotják az ázsiaiak harmadik legnépesebb közösségét. A 2010-2016 közötti időszakban, 2012-es mélypontra, enyhén növekszik lélekszámuk, 2016-ban meghaladta a negyedmilliót. Az utóbbi két évtized vietnámi nyitása lehetővé tette a társadalmi, gazdasági hátrányokat nagyobb mértékben felvállaló, gyorsan növekvő kivándorlást. Az elemzett időszakban látványosan növekvő számuk megközelítette a 200 ezret, a változás dinamikáját előrevetítve, napjainkban ők lehetnek a harmadik legnépesebb ázsiai közösség Japánban. (1.táblázat, 2.ábra)

2.ábra: Ázsiai országokból érkezett, hosszú ideig vagy véglegesen Japánban tartózkodó legnépesebb külföldiek 2010-2016 között.

A www.stat.go.jp adatai alapján szerkesztette Deák Tamás

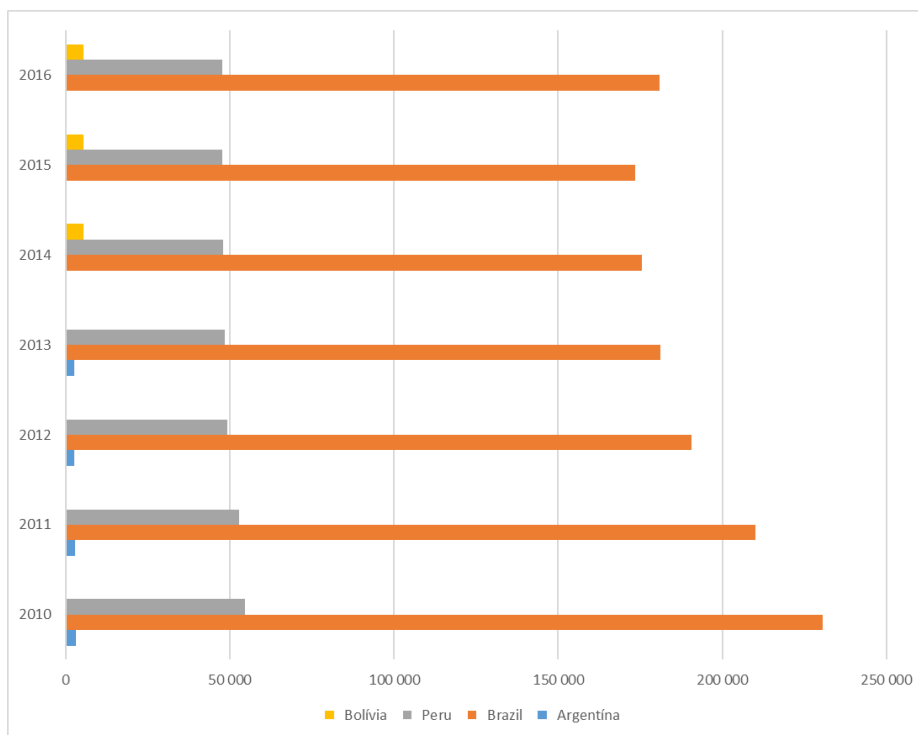
8 és 53 ezer közötti lélekszámot mutattak ki a statisztikák a Tajvanról, Thaiföldről, Indonéziából, Indiából, Mianmarból, Pakisztánból, Sri Lankáról és Bangladesből érkezettek esetében, az indiaiak és az indonézek jelentős számbeli növekedésével a 2010-2016 közötti időszakban. 6 és 9 ezer közötti a malájok és a mongolok, 5 ezer alatti az irániak, szingapúriak és a kambodzsaiak lélekszáma. (1. táblázat) A fejlett Tajvan és Szingapúr többnyire magasan képzett szakembereket, a fejlődésben levő, vagy gyengén fejlett országok nagyobb részét mezőgazdasági, ipari munkásokat bocsájtanak a szigetország munkaerőpiacára.

Amerikából érkező munkavállalók

50 ezer körüli az Egyesült Államokból érkezett, magasan képzett szakemberek létszáma, 10 ezer kanadai és 2 ezer mexikói tartózkodik a távolkeleti országban. (1. táblázat)

Japán legnépesebb amerikai közössége a braziloké. Az 1800-as évek végén, 1900-as évek elején a braziliai kávéültetvényeket nagy számban elhagyó olasz és francia munkaerő gyors pótlására volt szükség. A korabeli bizonytalan kínai lehetőség helyett a válságot japán munkaerővel oldották fel. (Herbert 1995) 1908-1923 között 33 ezren, 1940-re pedig 205 ezren érkeztek, ami a korabeli braziliai lakosság 0,5%-át jelentette. Az 1970-es években a japán társadalom már nem tudta biztosítani a szükséges munkaerőt a gyorsan fejlődő gazdaság számára. A korabeli Német Szövetségi Köztársasághoz hasonlóan, itt is elkezdődött az anyaországból kivándoroltak leszármazottjainak hazahívása. Elkezdődött az alacsonyabb fejlettségű Braziliában, Peruban élő japán leszármazottak (a japán megnevezés szerint „Nikkei”-ek) visszavándorlása. Többségük Honshu szigetén telepedett levő, gépipari összeszerelő munkásként (pl.: a Toyota gyáraiban), építőipari, mezőgazdasági alkalmazottként dolgozott. Tovább erősítette a

„szívóhatást” az 1990-es bevándorlási törvénymódosítás. 2010-2014 között lélekszámuk csökkent, majd 2016-ban meghaladta a 180 ezret. Sokak számára vonzó napjaink brazil gazdasági fejlődése, de túlnyomó többségük Japánban marad, kevesen választják a szezonális ingázás lehetőségét. Napjainkban növekszik a braziliai „Nikkei” lakosság száma (máxfél millió), de csökken a népességen belüli arányuk. A második legnépesebb dél-amerikai közösséget a braziliaiakhoz hasonló történelmű, 50 ezres lélekszámú peruiak alkotják. (Carvalho 2003) (1.táblázat, 3.ábra)

3.ábra: Dél-Amerikából érkezett, hosszú ideig vagy véglegesen Japánban tartózkodó legnépesebb külföldiek 2010-2016 között.

A www.stat.go.jp adatai alapján szerkesztette Deák Tamás

Más kontinensekről érkező bevándorlók

Japán elszigeteltsége, gazdasági lemaradása, a háborúk, a nagy földrajzi távolságok, a korlátozott közlekedési lehetőségek nem kedveztek a távolabbi kontinenseken élők bevándorlásának. Az 1950-es évektől érkeztek jelentősebb számban az Egyesült Államokból és Nyugat-Európából elsősorban magas képzettségű munkavállalók. Letelepedési célterületük a leggazdagabb nagyvárosok (Tokió, Kyoto, Osaka, Kobe). (Carvalho 2003)

Legjelentősebb európai kibocsájtó országok az Egyesült Királyság, Franciaország, Oroszország, Németország, Olaszország és Spanyolország. A britek nagyobb számú jelenléte részben a történelmi kapcsolatokkal magyarázható. A volt kommunista országok közül Romániából, Ukrajnából és Lengyelországból 1500-2500 munkavállaló érkezett. (1.táblázat)

Hasonló számú nigériai, ghánai és egyiptomi él a szigetországban, mindazok ellenére, hogy afrikai állampolgárok számára nagyon körülményes a munkavállalás Japánban.

2010-2016 között 10 ezer ausztrál, 2 és fél ezer újzélandi élt Japánban. (1.táblázat)

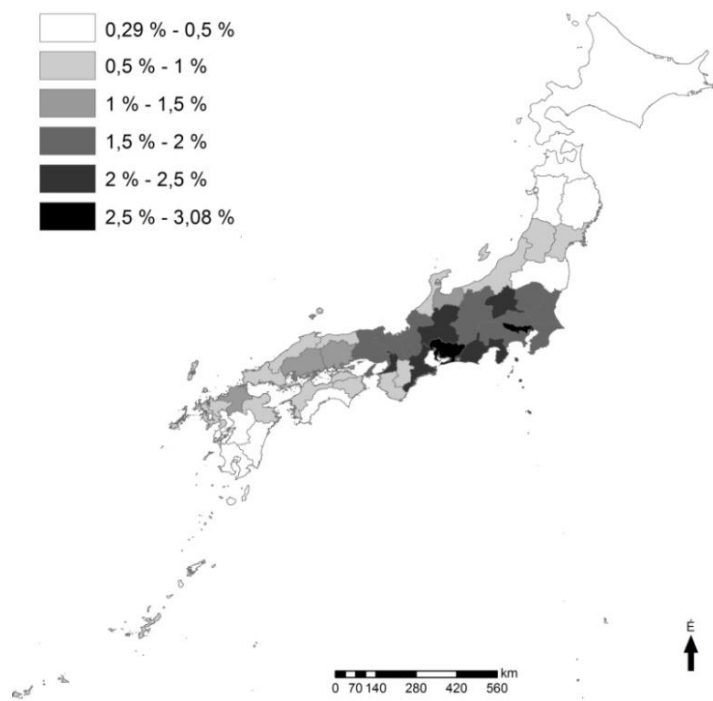
1.táblázat: Az össznépesség és a külföldiek száma 2010-2016 között Japánban (www.stat.go.jp alapján).

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Összes külföldi	2 134 151	2 078 508	2 033 656	2 066 445	2 121 831	2 232 189	2 382 822
Japán	125 922 849	125 755 492	125 559 344	125 347 555	125 115 169	124 862 811	124 550 178
Teljes népesség	128 057 000	127 834 000	127 593 000	127 414 000	127 237 000	127 095 000	126 933 000
Ázsia	1 681 469	1 653 679	1 638 344	1 676 140	2 121 831	2 232 189	2 382 822
Banglades	10 175	9 413	8 622	8 822	9 641	10 835	12 374
Dél-Korea	565 989	545 401	530 046	519 737	501 230	457 772	453 096
Fülöp-szigetek	210 181	209 376	202 974	209 137	217 585	229 595	243 662
India	22 497	21 501	21 653	22 522	24 524	26 244	28 667
Indonézia	24 895	24 660	25 530	27 210	30 210	35 910	42 850
Irán	4 841	4 725	3 996	3 971	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Kambodzsa	2 683	2 770	2 862	3 082	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Kína	687 156	674 879	652 555	648 980	654 777	665 847	695 522
Malajzia	8 364	8 136	7 848	7 970	8 288	8 738	9 084
Mianmar	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	10 252	13 737	17 775
Mongólia	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	5 796	6 590	7 636
Nepál	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	42 346	54 775	67 470
Pakisztán	10 299	10 849	10 597	11 119	11 802	12 708	13 752
Sri Lanka	9 097	9 303	8 427	9 191	10 741	13 152	17 346
Szingapúr	2 512	2 440	2 135	2 226	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Tajvan	Nincs adat	Nincs adat	22 773	33 322	40 197	48 723	52 768
Thaiföld	41 279	42 750	40 130	41 204	43 081	45 379	47 647
Üzbegisztán	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	1 329	1 503	1 874
Vietnám	41 781	44 690	52 364	72 238	99 865	146 956	199 990
Egyéb	39 720	42 786	45 832	55 409	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Észak-Amerika	64 653	63 250	61 062	62 745	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Kanada	9 995	9 484	9 006	9 024	9 286	9 538	10 034
Mexikó	1 956	1 909	1 935	1 927	2 033	2 141	2 304
U.S.A.	50 667	49 815	48 357	49 979	51 256	52 271	53 705
Egyéb	2 035	2 042	1 764	1 815	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Dél-Amerika	300 142	277 220	253 199	243 174	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Argentína	3 181	2 970	2 722	2 664	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Bolívia	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	5 333	5 412	5 550
Brazília	230 552	210 032	190 581	181 268	175 410	173 437	180 923
Peru	54 636	52 843	49 248	48 580	47 978	47 721	47 740
Egyéb	11 773	11 375	10 648	10 662	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Európa	60 975	58 427	56 891	59 241	52361	56025	59183
Ausztria	569	537	495	499	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Belgium	697	689	655	625	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Dánia	499	496	472	523	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Egyesült Királyság	16 044	15 496	14 652	14 880	15 262	15 826	16 454
Finnország	599	604	620	618	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat

Franciaország	9 060	8 423	8 455	8 877	9 641	10 672	11 640
Hollandia	1 099	1 097	917	953	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Írország	1 061	1 065	1 072	1 039	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Lengyelország	978	951	1 007	1 087	1 110	1 653	1 420
Németország	5 971	5 303	5 223	5 547	5 864	6 336	6 773
Norvégia	416	408	366	416	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Olaszország	2 731	2 642	2 629	2 919	3 267	3 536	3 824
Oroszország	7 814	7 566	7 295	7 509	7 859	8 092	8 306
Portugália	465	454	407	426	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Románia	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	2 245	2 408	2 481
Spanyol-ország	1 907	1 883	1 822	2 057	2 309	2 495	2 750
Svájc	1 089	1 011	937	966	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Svédország	1 553	1 579	1 677	1 727	1 874	1 805	1 794
Ukrajna	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	1 601	1 699	1 867
Egyéb	8 423	8 223	8 190	8 573	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Afrika	12 130	11 972	10 879	11 545	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Egyiptom	1 593	1 382	1 308	1 537	1 665	1 747	1 886
Ghána	1 883	1 891	1 729	1 834	1 915	2 005	2 148
Nigéria	2 729	2 730	2 377	2 453	2 518	2 638	2 797
Egyéb	5 925	5 969	5 465	5 721	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Óceánia	13 548	12 860	12 535	12 692	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Ausztrália	9 756	9 166	8 888	9 014	9 350	9 843	10 387
Új-Zéland	3 250	3 146	3 109	3 109	3 119	3 152	3 239
Egyéb	542	548	538	569	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat

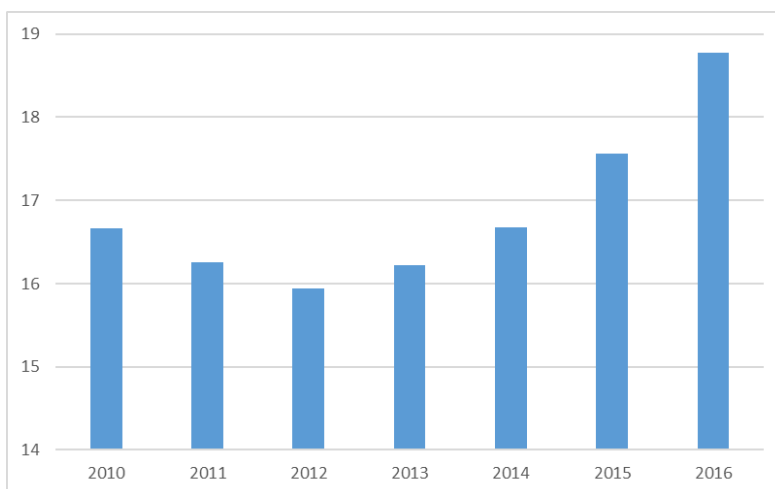
Japánban a külföldiek össznépeségén belüli aránya 2010-ben 1,7% (2,1 millió), 2012-ben 1,6% (2 millió), 2014-ben 1,7,% (2,1 millió), 2016-ban közel 1,9% (2,4 millió), napjaikban 2% feletti. A külföldiek többsége a fővárosba, a nagyvárosokba, a gazdagabb prefektúrákba telepszik le. (www.stat.go.jp). (5.ábra)

5.ábra: A külföldiek aránya Japán prefektúráiban 2013-ban
A www.stat.go.jp adatai alapján szerkesztette Deák Tamás

Az 1. táblázat adatai szerint a tanulmányozott időszakban a kibocsájtó országok jelentős részénél a mélypontot 2012 jelenti, majd ezt követi egy jelentős növekedés (4.ábra)

4.ábra: 1000 japán lakosra jutó, hosszú ideig vagy véglegesen Japánban tartózkodó külföldiek száma. A www.stat.go.jp adatai alapján szerkesztette Deák Tamás

A 2011. március 11.-i földrengés és szökőár erőteljes pusztítást végzett az ország északkeleti részében. A Fukushimai atomerőmű balesete után japánok és külföldiek tömegesen hagyták el a térséget. Ez az eseménysor szerepet játszott a vendégmunkások országos szintű számbeli

csökkenésében is. A helyzet normalizálódása után, 2012-öt követően ismét fokozatosan növekedett a külföldiek száma.

A 2. világháború utáni gazdasági fejlődés és nyitás évtizedeiben a tömeges bevándorlással egyidőben jelentős számú, magasan képzett japán fiatal talál munkalehetőséget a fejlett nyugaton, túlnyomórészt az Egyesült Államokban.

Sajátos színfoltot képvisel a mai japán társadalomban az 1,3 milliónyi őshonos kisebbség. A 2008-ban őshonos etnikumként elismert, saját nyelvvel (Ajnu) és vallással (animizmus) rendelkező ajnuk létszáma lecsökkent 20-25 ezerre. Ugyancsak saját nyelvük, kultúrájuk van a sintoizmus egyik változatát követő okinawaiaknak. A 2. világháború alatt komoly veszteségeket megélt szigetsoporton 138 ezer körüli a lélekszámuk. A császári adminisztráció által erőszakkal terjesztett buddhizmusnak ellenszegülő, állattenyésztéssel, henteséggel foglalkozó népcsoportot „burakumin”-nak nevezi a többségi társadalom. A napjainkig fennmaradt, az országban szétszórta élő közösségük létszáma közel 900 ezer. (Sugimoto 2010).

Összegzés

Japán történelmében a leglátványosabb fejlődés időszakát a 2. világháborút követő újjáépítés évtizedei jelentették. Az ország gazdasága a változó világgazdasági körülményekhez, a társadalom a nyugati típusú életvitelhez, szokásokhoz, magatartáshoz igazodott.

Látványos gazdasági fejlődésének munkaerő igényét részben külföldi munkavállalókkal biztosítja. A legnépesebb külföldi közösségek a kevésbé fejlett közeli, jelentős történelmi kötődésű országokból származnak. 700 ezer kínai és 450 ezer dél-koreai él a szigetországban, növekszik a távolabbi ázsiai országokból származók száma.

A folyamat globalizálódását mutatja a távolabbi kontinensekről származó közösségek jelenléte. Az 1970-es évektől, a kiszámíthatóbb élet, a magasabb életszínvonal biztosításának lehetősége, a vízumszabályok enyhítése felerősítette a Brazíliába és Peruba kitelepedett japánok leszármazottjainak visszavándorlását. Számukra a nyelv, kultúra ismerete hatékonyabb társadalmi integrációt, az állampolgárság megszerzésének könnyebb lehetőségét biztosítja. Az Amerikai Egyesült Államokból, Kanadából, Ausztráliából és Nyugat-Európából többnyire magasan képzett szakemberek érkeznek. Az utóbbi évtizedben növekedett az európai volt kommunista országokból származó vendégmunkások száma. A külföldiek munkavállalása az állam által ellenőrzött, jól körül határolt jogi keretek között történik. A külföldiek többsége az ország gazdasági centrumterületeiben, a fővárosban és a nagyvárosokban dolgozik.

A népesedési és gazdasági folyamatok ismeretében a külföldiek további szám- és aránybeli növekedése várható, de ez a növekedés nem vezet az ország és az összlakosság kulturális jellegzetességeinek megváltozásához, kicserélődéséhez.

Köszönetnyilvánítás

"A cikkben/előadásban/tanulmányban ismertetett kutató munka az EFOP-3.6.1-16-2016-00011 jelű „Fiatalodó és Megújuló Egyetem – Innovatív Tudásváros – a Miskolci Egyetem intelligens szakosodást szolgáló intézményi fejlesztése” projekt részeként – a Széchenyi 2020 keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg”.

Irodalomjegyzék

CARVALHO, D. (2003): *Migrants and Identity in Japan and Brazil, The Nikkeijin* – Routledge Curzon, Taylor & Francis Group, London, pp. 3-35, 79-115

- DEÁK T. – ELEKES T. (2019): Nyersanyag-gazdaság-népesség kapcsolatrendszerének néhány sajátossága Japánban az utóbbi száz évben. Műszaki Földtudományi Közlemények, 88. kötet, 2. szám, Miskolci Egyetemi Kiadó, pp. 111-116
- HAYASHI, F. (2001): The 1990s in Japan: A Lost Decade. University of Tokyo, Tokyo. pp. 3-7
- HERBERT, K. (1995): European and Asian Migration to Brazil. In: R. Cohen (szerk.) The Cambridge Survey of World Migration, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 19-208
- HORVÁTH G. (1998): A Japán-szigetvilág. In: PROBÁLD F. – HORVÁTH G. (szerk.): Ázsia, Ausztrália és Óceánia földrajza. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. pp.234-276
- HORVÁTH G. – SZABÓ P. – WILHELM Z. (2010): Japán. In: TÓTH J.(főszerk.): Világföldrajz. Akadémiai Kiadó, Budapest. pp. 951-960
- IJIMA, M. (2015): Japanese Women in Agriculture – Overview. Global Agricultural Information Network, USDA Foreign Agricultural Service, pp. 1-5
- MIZUUCHI, T. (2003): The Historical Transformation of Poverty, Discrimination, and Urban Policy in Japanese City: The Case of Osaka. Osaka City University, Department of Geography, Japan-Osaka. pp. 22-23
- PALANOVICS N. (2006): „Új áramlatok Japán hivatalos fejlesztési támogatásainak (ODA) rendszerében”. Kül-Világ 3(2).
<http://www.freeweb.hu/kulvilag/2006/02/palanovics.pdf>
- SORENSEN, A. (2002): The Making of Urban Japan, Cities and planning from Edo to the twenty-first century. Taylor & Francis Group, London and New York. pp. 151-200
- SUGIMOTO, Y. (2009): The Cambridge Companion to Modern Japanese Culture – Cambridge University Press, Port Melbourne, Australia, pp. 76-90, 147-163, 182-196
- SUGIMOTO, Y. (2010): An Introduction to Japanese Society, Third Edition – Cambridge University Press, New York, USA, pp. 189-218
- SZENTES T. (2002): A II. világháború után kialakult nemzetközi gazdasági rend és a változó világgazdaság. In: BLAHÓ, A. (szerk.): Világgazdaságtan. Globális fejlődés, gazdaságdiplomácia. Aula, Budapest, pp.259-299.
- SZENTES T. (2011): Fejlődés-gazdaságtan. Akadémiai Kiadó, Budapest. 531 p.
- WALLERSTEIN I. (1983): A modern világgazdasági rendszer kialakulása. Gondolat, Budapest. 782 p.
- WOOLLEY, P. J. (2005): Geography & Japan's Strategic Choices From Seclusion to Internationalization - Potomac Books, Inc. Washington, D.C. pp. 43-58, 70-101